

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Via Jeugd, Cadier en Keer

Toezicht JeugdzorgPlus

Rapport Via Jeugd

De hulpaanbieder aan het woord

Op deze punten uit het rapport zijn we trots:

De hoeveelheid ouders en jongeren die meegedaan hebben voelt als een blijk van respect voor alle inzet van al onze collega's. Daarnaast zijn we trots op de implementatie van 'WINGS' en de doorontwikkeling van het IZEO. Dit draagt bij aan kleinschalig werken binnen de grenzen van de huidige groepsgrootte, doordat jongeren meer van de groep af zullen zijn en naar verwachting minder inzet van VBM; biedt meer en beter geïndiceerde behandelmogelijkheden voor alle jongeren. De medewerkers van Via Jeugd hebben afgelopen jaar een grote groei in bewustwording in en minder toepassen van VBM doorgemaakt.

Met deze punten uit het rapport gaan we aan de slag:

Via Jeugd is aan de slag met de versteviging van onze financiële situatie. Onze registratie van processen moet beter zonder dat protocollen ten koste van de menselijkheid gaan. Tevens willen we aan de slag met het door ontwikkelen en verder implementeren WINGS = nog meer maatwerk en geen generieke inzet van VBM. En het door ontwikkelen en verder implementeren IZEO Integraal Dagprogrammamakleinschalig werken binnen de grenzen van de huidige groepsgrootte;

- meer en beter geïndiceerde behandelmogelijkheden voor alle jongeren;
- meer en beter georganiseerd aanbod vrije tijd voor alle jongeren.

Dit hebben wij nodig om te kunnen verbeteren:

Helder landelijk beleid, preventie van gedragsproblematiek in breedste zin, regionale samenwerking van gemeenten en geen 10.000 expertise centra, goede financiële basis Via Jeugd, met waardering voor en van de medewerkers, voldoende scholingsmogelijkheden en ruimte om maatwerk te blijven bieden en regelgeving die dat mogelijk maakt. Daarnaast pleit Via Jeugd voor een betere financiering (landelijke tarieven). Een betere samenwerking met bestaande netwerkpartners (o.a. GGZ, LVB, crisisdienst, gemeenten, GIK-J) en een nieuw te creëren hulpaanbod (o.a. forensische zorg en verslavingszorg 18-).

Conclusie van de inspectie

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er onvoldoende in slaagt om een passend dagprogramma en passende hulp te bieden. Dit heeft onder andere te maken met onvoldoende aanbod en wachtlijsten voor therapieën, onvoldoende passende dagbesteding en het ontbreken van passend onderwijs voor jongeren.

Via Jeugd voldoet nog niet aan de Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen. Bijvoorbeeld het generiek inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals het afsluiten van slaapkamerdeuren, cameragebruik op gangen, de inname van telefoons en standaard fouilleren bij opname.

De inspectie vraagt om een verbeterplan. Daar waar de samenwerking met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners nodig is om verbetering te realiseren, wordt van alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid verwacht om te komen tot een passende oplossing geredeneerd vanuit het belang van de jongeren.

1 Inleiding

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd voert toezicht uit naar de ombouw van de JeugdzorgPlus. Als onderdeel van dit toezicht voerde de inspectie in oktober 2023 toezicht uit bij Via Jeugd, Cadier en Keer. In dit rapport staan de uitkomsten van dit toezicht.

Aanleiding: Verbetering is nodig in JeugdzorgPlus voorzieningen

De aanleiding voor het toezicht is de snelle afname van het aantal plaatsingen van jongeren in de gesloten jeugdhulp. De inspectie maakt zich zorgen dat, tijdens maar ook na de ombouw van de JeugdzorgPlus, jeugdigen en gezinnen die complexe problemen hebben, niet tijdig passende hulp (van voldoende kwaliteit) krijgen. Meer informatie over de ombouw JeugdzorgPlus en de aanleiding van het toezicht staat nader beschreven in een [toelichting](#) die de inspectie op haar website publiceerde.

Om te bepalen waar het toezicht van de inspectie zich precies op moest richten, voerde de inspectie begin 2023 een eerste verkennend toezicht uit. Zo spraken inspecteurs met 81 jongeren over hun ervaringen met de hulp die zij ontvingen. In deze [publicatie](#) van juli 2023 staan de eerste bevindingen van de inspectie en ook waar de inspectie zich het meeste zorgen om maakt. De inspectie vindt namelijk dat verbetering binnen de JeugdzorgPlus nodig is. In het bijzonder als het gaat om toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. Uit de gesprekken met jongeren blijkt dat vrijheidsbeperkende maatregelen nog té veel worden toegepast. Andere aandachtspunten zijn het voorkomen van overplaatsingen, de tijdigheid en beschikbaarheid van passende hulp en het organiseren van passend onderwijs/dagbesteding gedurende het verblijf van jongeren in de JeugdzorgPlus.

Door toezichtbezoeken uit te voeren bij alle JeugdzorgPlus instellingen maakt de inspectie inzichtelijk in hoeverre de instellingen op dit moment voldoen aan de veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen, en waar de meeste prioriteiten liggen in het verbeteren van de kwaliteit. De veldnormen zijn, vooruitlopend op het in werking treden van de wet rechtspositie gesloten jeugdhulp, door de sector opgesteld en zij hebben zich aan de toepassing hiervan met ingang van 1 juli 2023 gecommitteerd. De inspectie wil instellingen stimuleren om hun eigen veldnormen te hanteren en ontwikkelingen in het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen bevorderen en versnellen. Daarnaast haalt de inspectie tijdens het toezicht informatie op over interne en externe factoren die het toepassen van de veldnormen en het bieden van tijdige en passende hulp en onderwijs/dagbesteding bevorderen of belemmeren, zowel op niveau van de instelling als op regionaal en landelijk niveau.

Nadat de inspectie de vijftien toezichtonderzoeken heeft uitgevoerd bij alle locaties van de JeugdzorgPlus instellingen, stelt zij een overkoepelende rapportage op. Doel hiervan is om rode draden en externe factoren die de ontwikkelingen in de af- en ombouw van de gesloten jeugdzorg

en het terugdringen van vrijheidsbeperking belemmeren te adresseren bij stakeholders op regionaal en landelijk niveau.

Opzet van het onderzoek

Voor het toezicht hanteert de inspectie vijf thema's:

1. Passende hulp en onderwijs/dagbesteding
2. Preventie van vrijheidsbeperking
3. Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen
4. Evaluatie en reflectie
5. Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie

Voor thema 1 maakt de inspectie gebruik van de thema's 'uitvoering hulp' en 'uitvoering doorlopend & geïntegreerd dagprogramma' uit het Kwaliteitskader JeugdzorgPlus 2.0, maart 2019.

- [Kwaliteitskader-JeugdzorgPlus-2.0.pdf \(jeugdzorgnederland.nl\)](#)

Daarnaast maakt de inspectie voor dit thema gebruik van de definitie van passende hulp zoals gehanteerd vanuit het programma passende hulp.

- [Toezicht op passende jeugdhulp | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd \(igj.nl\)](#)

Voor de thema's 2 t/m 5 maakt de inspectie gebruik van de Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen, oktober 2022

- [JEU-Veldnormen-okt2022-2.pdf \(jeugdzorgnederland.nl\)](#)

De inspectie gebruikt voor dit toezicht verschillende informatiebronnen. De informatie uit deze bronnen wordt met elkaar vergeleken en gewogen. De bronnen die de inspectie voor dit toezicht gebruikt zijn terug te vinden in de bijlage.

De ombouw van JZ+ in regio Zuid Oost

Voor de ombouw van de JeugdzorgPlus is er in maart 2021 een bovenregionaal plan opgesteld door het Landsdeel Zuidoost en de regio Zuid-Limburg samen met toenmalige Via Icarus en Bijzonder Jeugdwerk, ondertussen bekend als Via Jeugd en Pactum, locatie Deurne.

De betrokken regio's geven aan in dit plan dat ze het rapport 'de best passende zorg voor kwetsbare jongeren' hebben omarmd. Daarin zijn 2 hoofddoelstellingen opgenomen voor de transformatie van de JeugdzorgPlus:

1. Voorkomen dat jongeren in de gesloten zorg terecht komen: we werken 'stroomopwaarts'. We hebben kwetsbare jeugdigen met (potentieel) complexe, meervoudige problematiek veel eerder en sneller in beeld. Net als hun ouders. Met alle benodigde expertise weten we sneller wat er aan de hand is, kunnen we perspectief en een veilige thuisbasis bieden.
2. Verbeteren van de zorg voor jeugdigen die tijdelijk dwang nodig hebben. Jongeren die nu en in de toekomst in de JeugdzorgPlus terecht komen krijgen de voor hen best passende zorg. We voorkomen doorplaatsingen en de geslotenheid is zeer tijdelijk. Tegelijkertijd ontvangen deze jongeren betere ondersteuning en behandeling, individueel maatwerk.

In het bovenregionaal plan staat beschreven dat er in Zuid-Limburg wordt gewerkt aan een aanbesteding voor de gesloten en intensief klinische jeugdhulp.

Deze kenmerkt zich door de volgende doelen:

1. Bieden van integrale hulpverlening aan de jeugdige waardoor de jeugdige niet meer verplaatst hoeft te worden.
2. Het creëren van achtervang voor jeugdigen die in regulier verblijf zitten.
3. Het aantal jeugdigen in gesloten en intensieve klinische jeugdhulp te verminderen.
4. Duur van de (klinische) opname is zo kort mogelijk.
5. Snelle start met hulpverlening: Binnen 1 week bespreking in integraal toegangsteam, binnen twee weken start van de hulp, ter voorkoming van crisis.
6. De klinische opname is onderdeel van het totale behandeltraject.

Bovenstaande doelen dragen ook bij aan de eerdergenoemde basisprincipes en de regio Zuid-Limburg streeft door een gezamenlijke aanbesteding juist om in-, door- en uitstroom te bevorderen.

In december 2023 is er een herijkt 'Bovenregionaal plan JeugdzorgPlus' opgesteld voor landsdeel zuidoost. Hierin staat onder andere een herijking van de landelijke, integrale doelen:

- Geen vrijheidsbeperkende maatregelen, tenzij! Hier valt ook onder het geen gebruik maken van separeerruimtes (uiterlijk per 1-1-2024);
- Ombouw van het vastgoed naar kleinschaligheid (uiterlijk per 1-1-2025);
- Afbouw van jeugdzorgplus-voorzieningen (uiterlijk per 1-1-2030) en
- Implicaties voor en verbeteren van onderwijs aan jeugdigen.

In de herijking is een aantal onderdelen verder opgenomen zoals een capaciteitsprognose, de uitkomst van de behoefteanalyse doelgroepen (zoals samenhang GGz en LVB), de alternatieven voor gesloten jeugdhulp in regiobeelden, een passage over residentieel onderwijs, de bovenregionale gemeentelijke samenwerking in enkele landsdelen en een aangepaste planning met landelijke mijlpalen.

Het geactualiseerde bovenregionaal plan beschrijft een aantal fundamentele knelpunten om de ombouw van de JeugdzorgPlus in het landsdeel te realiseren. Deze betreffen de tarieven, een toereikend aanbod, de benodigde capaciteit in relatie tot de landelijke benodigde capaciteit, de aansluiting met het onderwijs en het tempo van de transformatie.

Beschrijving Via Jeugd, Cadier en Keer

Stichting Via Jeugd (hierna: Via Jeugd) staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41076982 0000. Via Jeugd biedt behandeling en begeleiding aan jeugdigen met ernstige gedragsproblemen, in combinatie met psychiatrische klachten, (licht) verstandelijke beperking en (beginnende) verslaving. Via Jeugd biedt jeugdhulp in ambulante vorm alsmede JeugdzorgPlus. Daarnaast heeft Via Jeugd voor jeugdigen met een strafrechtelijke maatregel een Kleinschalige

Voorziening Justitiële Jeugd (KVJJ) in Venlo. In dit toezicht richt de inspectie zich enkel op de JeugdzorgPlus.

Via Jeugd biedt behandeling in gesloten en hybride groepen in Cadier en Keer. Op het terrein in Cadier en Keer zijn er zeven groepen waarvan een aantal groepen is gevestigd in paviljoens op het terrein en een aantal in het gebouw van de voormalige jeugdgevangenis 'Het Keerpunt'. De capaciteit van de groepen is acht tot tien jeugdigen. Op het moment van toezicht verblijven op twee groepen vijf jeugdigen. Op de overige groepen verblijven zeven tot negen jeugdigen.

De context waarin Via Jeugd zorg verleent maakt dat er een aantal extra uitdagingen zijn. Het gaat hierbij met name om regio specifieke uitdagingen. Dit zijn onder andere specifieke multi-complexe intergenerationele problematiek waaronder verslavingsproblematiek die steeds vaker gepaard gaat met ASS-problematiek en de aanzuigende werking van (drugs)criminaliteit vanwege de ligging aan twee landsgrenzen en de nabijheid van een van de grootste binnenhavens van Nederland.

Daarnaast maakt de langgerekte vorm van de provincie dat het aanwezige aanbod van jeugdhulp in Limburg geografisch ver verspreid is.

Via Jeugd heeft een ad-interim directeur-bestuurder die sinds september betrokken is. Daarnaast heeft Via Jeugd een raad van toezicht bestaande uit vier leden, een ondernemingsraad, een jongerenraad en een ouderraad. Via Jeugd heeft een geneesheer directeur, vier managers voor de groepen, 65Fte jeugdzorgwerkers en 18Fte beveiligers die tevens ondersteuning bieden aan het COA. Van de jeugdzorgwerkers zijn er 44 hbo-gechoold en 21 mbo-gechoold.

Via Jeugd heeft een capaciteit van 62 plaatsingen en op het moment van toezicht zijn er 51 jeugdigen in zorg voor JeugdzorgPlus.

2 Conclusie

In dit hoofdstuk geeft de inspectie haar conclusies weer. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk beschreven hoe het vervolg van het toezicht eruit zal zien.

Passende hulp

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er onvoldoende in slaagt om een passend dagprogramma en passende hulp te bieden. Dit heeft onder andere te maken met onvoldoende aanbod en wachtlijsten voor therapieën, onvoldoende passende dagbesteding en het ontbreken van passend onderwijs voor jeugdigen in de eerste periode van hun verblijf bij Via Jeugd en voor jeugdigen met een forensisch profiel.

Daarnaast ziet de inspectie verbeterpunten in samenwerking met ketenpartners en de opdrachtgevende gemeenten met betrekking tot passende oplossingen bij spoedplaatsingen, informatie over medicatiegebruik van de jongeren en passende vervolgplekken en het tijdig aanleveren van een verklarende analyse.

Terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er in slaagt om meer bewustzijn te creëren rondom de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit bewustzijn vertaalt zich echter nog onvoldoende terug naar de praktijk. Via Jeugd ervaart belemmeringen om alternatieven in te zetten, met name vanwege de groepsgrootte in combinatie met de personele bezetting en de panden. Daarnaast strookt de methodiek van Via Jeugd onvoldoende met het 'nee, tenzij'-principe.

De inspectie ziet verbeterpunten ten aanzien van het juist toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Via Jeugd voldoet op een aantal onderdelen niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen*, waaronder het generiek inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit betreft het afsluiten van slaapkamerdeuren, cameragebruik op gangen, de inname van telefoons en standaard fouilleren bij opname. Daarnaast worden maatregelen toegepast die niet zijn opgenomen in het hulpverleningsplan en wordt de inzet van maatregelen onvoldoende besproken met een gekwalificeerde gedragswetenschapper en onvoldoende navolgbaar vastgelegd in de dossiers. Verder ziet de inspectie verbeterpunten in het actieve gebruik van signaleringsplannen.

Randvoorwaarden

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er nog niet in slaagt om de randvoorwaarden te realiseren voor het bieden van passende hulp en het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. De inspectie ziet voor Via Jeugd verbeterpunten in het zorgdragen voor een maximale, kleinere, groepsgrootte rekening houdend met de visie op kleinschaligheid en het betrekken en informeren van medewerkers bij ontwikkelingen. Via Jeugd is hierbij ook afhankelijk van externe factoren. De inspectie acht het dan ook van groot belang dat er op korte termijn duidelijkheid komt op de

verschillende onderwerpen uit de Herijking Bovenregionaal Plan JeugdzorgPlus (dec. 2023) waaronder de tarieven, een toereikend regionaal aanbod, de benodigde capaciteit in relatie tot de landelijke benodigde capaciteit, de aansluiting met het onderwijs en het tempo van de transformatie. Voor de continuïteit en passend hulpaanbod in de regio's dienen er voldoende (financiële) middelen te zijn om toe te kunnen werken naar groepen die voldoen aan de normen en personeel om de veiligheid te kunnen garanderen gezien op basis van de nieuwe rechtspositiewet kamerdeuren niet meer op slot mogen.

Vervolg

In reactie op het conceptrapport heeft Via Jeugd laten weten aan de slag te gaan met de genoemde verbeterpunten in het rapport. De inspectie verwacht dat Via Jeugd de verbeterpunten vertaalt in een verbeterplan met concrete maatregelen inclusief termijnen waarbinnen deze maatregelen geïmplementeerd zijn. Dit verbeterplan moet vóór 22 maart aan de inspectie worden verzonden, het verbeterplan wordt getoetst op volledigheid, ambitie en realisme.

Waar in het kunnen voldoen aan de gestelde normen en het bewaken van voldoende beschikbaar passend hulpaanbod in de regio, de samenwerking van met de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners nodig is, verwacht de inspectie dat alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid voelen om te komen tot een passende oplossing geredeneerd vanuit het belang van de jeugdigen.

Gezien de geconstateerde overeenkomsten bij de JeugdzorgPlus instellingen in de registratie en de evaluatie van vrijheidsbeperkende maatregelen, roept de inspectie Via Jeugd op om, samen met de overige JeugdzorgPlus aanbieders, ten minste op deze thema's het gesprek te voeren over de ervaringen die zijn opgedaan bij het implementeren van de veldnormen en te bezien of bijstelling van de veldnormen nodig is. Dit, met inachtneming van de vereisten die de *Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp* aan de registratie stelt.

Tevens gaat de inspectie in gesprek met een vertegenwoordiging uit de regio Zuidoost over de randvoorwaarden en de inspanningen om te komen tot een kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient.

Op basis van het verbeterplan en de uitkomst van het gesprek met de regio bepaalt de inspectie het vervolg op dit toezichtstraject.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het toezicht gepresenteerd, zoals de inspectie deze aantrof op het moment van toezicht. De inspectie beschrijft per thema wat haar bevindingen zijn en licht deze toe. Ook heeft zij aandacht voor de factoren die op de thema's van invloed zijn en beschrijft deze onder de verschillende thema's.

Thema 1: Passende hulp en onderwijs/dagbesteding

Jongeren en hun ouders hebben recht op tijdig passende en ononderbroken hulp en onderwijs/dagbesteding. De inspectie beschrijft bij dit thema of het de organisatie lukt om dit te realiseren en welke factoren een rol spelen indien dit niet lukt.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op het betreffende thema.

Thema	
1	Passende hulp en onderwijs/dagbesteding
De inspectie verwacht dat de instelling aan iedere jongere passende hulp en dagbesteding biedt die aansluit op het plan met een verklarende analyse. Tevens verwacht de inspectie dat de hulp bijdraagt aan het afwenden van de onveiligheid/ontwikkelingsbedreiging van de jeugdige en dat het gezin deze hulp tijdig en ononderbroken ontvangt.	

Bevindingen van de inspectie:

Verklarende analyse

Medewerkers, gedragswetenschappers en verwijzers vertellen de inspectie dat een verklarende analyse voorafgaand aan de plaatsing ontbreekt. De inspectie ziet terug in de dossiers dat er geen verklarende analyse is opgenomen. Deze moet worden aangeleverd door de verwijzer. Een verwijzer vertelt aan de inspectie dat het niet alleen ontbreekt aan tijd maar ook aan kennis om een verklarende analyse te maken.

De inspectie ziet in een aantal dossiers veel informatie over de voorgeschiedenis van de jongere, inclusief informatie over onderliggende oorzaken.

Doorlopend integraal dagprogramma

Medewerkers, ouders en jongeren vertellen de inspectie dat jongeren naast het onderwijs weinig passende dagbesteding hebben en dat jongeren zich vervelen na schooltijd. De bestuurder geeft aan dat er al voldoende aanbod is, maar dat er plannen zijn voor herziening van de dagbesteding. Medewerkers vertellen dat de samenwerking met het onderwijs soms lastig is. Ze vertellen dat

jongeren veel YouTube kijken op school en dat jongeren regelmatig naar de groep moeten bij moeilijk gedrag.

In het gesprek met de gedragswetenschappers hoort de inspectie dat er over een jongere vanuit school overleg is met de onderwijsinstelling waar de jongere vandaan komt, om te kijken hoe de jongere havo kan blijven volgen.

De inspectie hoort van medewerkers dat het niet altijd lukt voldoende aandacht te bieden aan jongeren, waarbij de groepsgrootte een belangrijke factor is.

Medewerkers van Alterius (residentieel onderwijs) vertellen dat er in de afgelopen tijd ontwikkelingen (o.a. corona, sluiting Keerpunt, bestuurswisselingen en verandering doelgroep) bij Via Jeugd zijn geweest die een nadelig effect hebben gehad op de samenwerking en het IZEO (Integraal Zorg En Onderwijs)-concept. Er is een ontwikkeltraject opgestart waarmee Via Jeugd en Alterius het integrale dagprogramma opnieuw gaan inrichten.

Het IZEO-concept voorzag erin dat de jongeren een breed onderwijsaanbod kregen op het terrein. Onder de huidige omstandigheden is het IZEO-concept niet voor alle jongeren beschikbaar. Jongeren die nog in de eerste (intake)fase zitten en vrijheden moeten 'verdienen' om buiten de muren van het hoofdgebouw te mogen komen. Jeugdigen met een hoog-forensisch profiel krijgen geen onderwijs via het IZEO-concept, tenzij wordt ingeschat dat zij dit wél aankunnen. Een leraar vertelt dat voor deze groep jeugdigen één docent aanwezig is die intern (in het hoofdgebouw) lesgeeft. Er zijn meer jeugdigen die (nog) geen onderwijs krijgen via het IZEO-concept dan dat er capaciteit is om onderwijs intern te geven. Hierdoor ontvangen sommigen jeugdigen geen onderwijs. Jeugdigen die onderwijs ontvangen via het IZEO-concept, hebben mogelijkheden tot praktijkonderwijs. Dit in tegenstelling tot het interne onderwijs.

Passende hulp

Uit de gesprekken met de bestuurder, gedragswetenschappers en medewerkers komt naar voren dat er in de regio onvoldoende aanbod is voor passende zorg, bijvoorbeeld op het gebied behandelcapaciteit voor verslavingszorg of psychiatrie. Medewerkers vertellen de inspectie dat ze de hulp aan jongeren vaak niet volledig passend vinden. De inspectie leest in het visiedocument¹ van Via Jeugd en hoort van medewerkers dat de behandeling vooral gericht is op het stabiliseren van jongeren. In de gesprekken met medewerkers, verwijzers en jongeren hoort de inspectie dat er weinig behandeling geboden wordt en dat er wachtlijsten zijn voor behandelingen die wel beschikbaar zijn, zoals voor psychomotorische therapie. In de regio wordt veel gebruik gemaakt van "stepped care" in plaats van "matched care", waarbij Via Jeugd pas ingezet wordt als het elders misgaat.

De inspectie hoort van medewerkers en de kinder- en jeugdpsychiater dat bij spoedopnames op vrijdag, zaterdag of zondag gestopt wordt met het geven van medicatie, behalve voor jongeren met diabetes of hemofilie. Als reden wordt gegeven dat een jongere bij een spoedplaatsing binnen

¹ Visie op behandelen van Via Jeugd

komt met te weinig informatie om een goede inschatting te kunnen maken en ook vaak onder invloed is bij het moment van opname.

Vervolgaanbod

Verwijzers en gedragswetenschappers vertellen de inspectie dat de stap van een gesloten groep naar een open setting (te) groot is en dat er een stap ontbreekt. Ze benoemen dat een tussenstap op een groep waar met vrijheden geoefend zou kunnen worden, of waar meer begeleiding is dan in een open groep, zou kunnen helpen. Gedragswetenschappers en medewerkers vertellen dat er onvoldoende mogelijkheden zijn voor uitplaatsing, bijvoorbeeld bij psychiatrische problematiek met een persoonlijkheidsstoornis, daar is geen klinische opname voor mogelijk. De bestuurder geeft in het gesprek met de inspectie aan nog geen goed beeld te hebben van de hiaten bij de vervolgmogelijkheden.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie kan niet beoordelen in hoeverre de hulp aansluit op de verklarende analyse, omdat deze voor de meeste jongeren ontbreekt.

De inspectie concludeert daarnaast dat op de volgende knelpunten bij Via Jeugd verbetering nodig is om een passend dagprogramma en passende hulp daadwerkelijk uit te voeren:

- Onvoldoende aanbod voor passende dagbesteding met daarbij individuele mogelijkheden voor jongeren;
- Onvoldoende aanbod voor therapieën en een wachtlijst voor het bestaande aanbod, wat in het bijzonder belemmerend werkt als een jongere een machtiging heeft voor zes maanden;
- Het stoppen van medicatie gebeurt onvoldoende op basis van een individuele afweging, maar is een generieke maatregel die niet acceptabel is met mogelijk grote gevolgen voor de betrokken jeugdige. De inspectie verwacht dat Via Jeugd dergelijke maatregelen niet meer inzet en daartoe met betrokken ketenpartners zoekt naar passende oplossingen bij spoedplaatsingen.

De inspectie ziet daarnaast de volgende verbeterpunten voor Via Jeugd in samenwerking met de opdracht gevende gemeenten en ketenpartners:

- Het ontbreken van een verklarende analyse voorafgaand aan de plaatsing (wat onder andere samenhangt met de grote hoeveelheid spoedplaatsingen).
- Een tekort aan passende vervolgplekken.
- Het ontbreken van passend onderwijs voor jeugdigen in de eerste periode van hun verblijf bij Via Jeugd en voor jeugdigen met een forensisch profiel. Deze jeugdigen krijgen onderwijs door een vaste docent aangeboden binnen de muren van de instelling waarbij geen gebruik gemaakt kan worden van de faciliteiten die wel aanwezig zijn in het schoolgebouw.

Thema 2: Preventie van vrijheidsbeperking

In dit thema kijkt de inspectie naar wat de hulpaanbieder doet om de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen, waarbij het belangrijk is dat preventie plaatsvindt voor, tijdens en na opname van jongeren in de JZ+.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
2	Preventie van vrijheidsbeperking

De inspectie verwacht dat de instelling al het mogelijke probeert om vrijheidsbeperking van een jongere te voorkomen door voorafgaand aan de plaatsing opties ter voorkoming van gedwongen plaatsing af te wegen en een jongere niet buiten kantoortijden op te nemen, m.u.v. acute crisis. Daarnaast verwacht de inspectie dat jeugdzorgwerkers met jongere en ouders signaleringsplannen opstellen en alternatieve interventies inzetten en deze opnemen in het hulpverleningsplan ter voorkoming van vrijheidsbeperking. Tot slot verwacht de inspectie dat jongeren bij binnenkomst geïnformeerd worden over de huisregels, klachtenregeling en vertrouwenspersoon.

Bevindingen van de inspectie:

Spoedplaatsingen en alternatieve mogelijkheden

De inspectie hoort van bestuurder, gedragswetenschappers en medewerkers dat het aantal plaatsingen van jongeren in crisis hoog ligt. In 57% van de plaatsingen bij Via Jeugd betreft het een spoedplaatsing, grotendeels in de avonden of weekenden.

Jongeren vertellen de inspectie dat alternatieve opties voorafgaand aan opname in de JeugdzorgPlus, niet met hen besproken zijn. Verwijzers en een aantal ouders vertellen dat alternatieven op een eerder moment wel besproken zijn en in de dossiers ziet de inspectie dit terug. De meeste jongeren waarmee de inspectie sprak kwamen van een andere (open of gesloten) jeugdhulpvoorziening met verblijf.

Huisregels, klachtenprocedure en vertrouwenspersoon

Jongeren en medewerkers vertellen dat er bij binnenkomst een welkomstboekje uitgereikt wordt waarin staat welke huisregels er zijn. Jongeren vertellen de inspectie ook dat er met hen gesproken is over de huisregels. Er is een klachtenbus op de groep, maar volgens de jongeren wordt hier weinig gebruik van gemaakt. De klachtenregeling is niet bij alle jongeren bekend. De jongeren zijn wel bekend met de vertrouwenspersoon van Jeugdstem. De meeste ouders vertellen dat ze tevreden zijn over de ontvangen informatie bij de start.

Signaleringsplan

De meeste jongeren vertellen de inspectie dat er een signaleringsplan aanwezig is en dat er ook mee gewerkt wordt. De inspectie zag niet in alle dossiers een signaleringsplan, medewerkers

vertellen dat er een exemplaar op de groep aanwezig is zodat ook ZZP'ers van het plan op de hoogte zijn. Ouders vertellen niet op de hoogte te zijn van de signaleringplannen.

Inzet alternatieve interventies

Van een jongere hoort de inspectie een voorbeeld van het inzetten van alternatieve interventies als de spanning oploopt, zoals een spelletje spelen. Dit zag de inspectie ook in het dossier van de jongere terug. Medewerkers vertellen dat er wel alternatieven besproken zijn met de jongeren maar dat het in de praktijk soms lastig is om ze in te zetten. Ze vertellen dat dit vooral komt door de groepsgrootte en de huisvesting, die beperken de mogelijkheden die er zijn. Een voorbeeld die een medewerker geeft is dat er niet met een jongere een rondje gelopen kan worden omdat er te weinig bezetting is op de groep en de huisvesting het niet toelaat dat de jongere alleen gaat. Medewerkers vertellen dat dit niet leidt tot extra inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen maar zij zijn wel beperkt in de mogelijkheid om maatwerk te bieden.

“Het is een nadeel dat de groep zo vol is. Bij oplopende stress van een jongere kunnen we de alternatieven die je eigenlijk wilt bieden, zoals even meelopen naar buiten, niet uitvoeren.” – Groepsleider

Vrijheidsbeperkende maatregelen in hulpverleningsplan

In de hulpverleningsplannen ziet de inspectie dat er bij binnenkomst van een jongere standaard maatregelen ingezet worden, waarbij er weinig toelichting is waarom deze maatregelen bij de betreffende jongere noodzakelijk is. Bij de evaluaties ziet de inspectie dat er meer maatwerk is en er ook maatregelen verminderen. De aanbieder geeft aan dat dit samenhangt met gebreken aan informatie bij plaatsing, en het grote aantal spoedplaatsingen waarbij er sprake is van acute onveiligheid. Jeugdigen vertellen dat bij binnenkomst iedereen vrijheidsbeperkende maatregelen heeft en dat deze maatregelen twee á drie weken na opstellen worden geëvalueerd. Vanaf dan kunnen vrijheden worden opgebouwd. De inzet van maatregelen is zichtbaar besproken met jongeren, zij hebben deze documenten ondertekend.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie concludeert dat het Via Jeugd lukt om goede informatie te geven aan jongeren en ouders bij de start van de plaatsing, bijvoorbeeld over de huisregels en Jeugdstem. Ook is er aandacht voor de signaleringplannen en worden alternatieven voor het inzetten van VBM besproken.

De inspectie constateert daarnaast dat Via Jeugd op onderstaande punten niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen* voldoet en dus verbetering nodig is:

- Het informeren van jongeren over de klachtenregeling bij de start van de plaatsing;
- Het actieve gebruik van de signaleringsplannen in de praktijk, waarbij ouders goed betrokken worden. Wil het werken met een signaleringsplan goed functioneren, dan zal hier iedere dag aandacht voor moeten zijn. Ook moeten er alternatieve mogelijkheden aangeboden worden die wel haalbaar zijn binnen de context van de groepsgrootte en de

huisvesting, zolang de groepsgrootte en de huisvesting nog niet conform de visie op de kleinschalige huisvesting zijn (zie thema 5);

- De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen moet vanaf de start maatwerk zijn en als zodanig opgenomen worden in het dossier van de jongere.

Thema 3: Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen

Het uitgangspunt bij de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen moet zijn: 'Nee, tenzij'. Dat is waar de inspectie in dit thema naar kijkt. De inspectie kijkt ook of de hulpaanbieder, als vrijheidsbeperkende maatregelen wel worden ingezet, voldoet aan bepaalde voorwaarden en of belangrijke rechtsbeginselen in acht worden genomen.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
3	Uitvoering en toetsing van vrijheidsbeperkende maatregelen

De inspectie verwacht dat de instelling bij de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen uitgaat van het 'nee, tenzij' principe waarbij vrijheidsbeperking alleen wordt ingezet nadat alternatieven zijn geprobeerd, de toepassing multidisciplinair is afgewogen en proportioneel is. Ook verwacht de inspectie dat de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen overeenkomstig de daar bijbehorende instructies verloopt.

Bevindingen van de inspectie:

Vrijheidsbeperkende maatregelen

In gesprekken met medewerkers hoort de inspectie dat er aandacht is voor de veldnormen en het 'nee, tenzij' principe. Tegelijkertijd geven veel medewerkers aan dat het nog aandacht vraagt en er doorontwikkeling nodig is. Sommige inzet van vrijheidsbeperking gebeurt als gewoonte en de vraag of het echt nodig is wordt overgeslagen. Gedragswetenschappers geven aan dat zij zien dat groepsleiders er bewuster mee bezig zijn, maar er nog stappen te maken zijn.

Medewerkers geven aan dat het beeld heerst dat zij niks meer mogen inzetten. Zij denken dat dit komt omdat ze niet goed weten welke alternatieven ingezet kunnen worden, angst voor klachten en het gebrek aan eenduidige lijn. Als voorbeeld geven zij hierbij aan dat in het weekend en de avonden de consignatiedienst niet altijd hetzelfde advies geeft als er wordt overlegd over de noodzaak tot inzetten van een maatregel. Daarnaast vertellen zij dat ze tegen de verschillende verwachtingen aanlopen in de balans tussen vrijheid en bescherming. Zij geven aan dat verwijzers vaak willen dat het kind beschermd wordt maar om toe te werken naar meer vrijheid moeten ze ook afgewogen risico's kunnen nemen. Medewerkers vertellen dat de consignatiedienst door zowel gedragswetenschappers als managers gedraaid wordt. Als er sprake is van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen als noodmaatregel in de avonden en weekenden kan het zijn dat er alleen een manager en geen gedragswetenschapper is betrokken bij de consultatie voor de inzet van de maatregel.

“Als ik niet mijn eigen gedragswetenschapper of manager aan de telefoon heb moet ik discussie voeren om een vrijheidsbeperkende maatregel in te mogen zetten, die ons inziens echt nodig is. Ik voel me vaak niet serieus genomen omdat ik er alles bij moet halen om iets te onderbouwen” – *Groepsleider*

Medewerkers vertellen dat zij werken aan de hand van een flowchart waarin de stappen en procedure staat uitgelegd en uitgewerkt als het gaat om het inzetten en toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Jeugdigen geven in gesprekken met de inspectie verschillende voorbeelden waar er nog sprake is van een generalistische aanpak en gebrek aan maatwerk. Voorbeelden hiervan zijn vaste huisregels zoals kamermomenten en fasering waarbij vrijheden opgebouwd worden.

Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen

De inspectie hoort van medewerkers en jeugdigen dat in de nacht alle slaapkamerdeuren op slot zijn en zodra er incidenten zijn waarbij alarm is en de groepsleiders moeten ondersteunen, alle jeugdigen verplicht naar kamer moeten en ook hier de deuren op slot zijn. Dit is niet conform de veldnormen. Daarnaast hoort de inspectie van de medewerkers en jeugdige dat er nog sprake is van vaste kamermomenten, kamercontroles en generieke huisregels. Er wordt op sommige groepen fasegericht gewerkt waar het ontbreekt aan maatwerk voor de individuele jeugdige. Bovenstaande vrijheidsbeperkende maatregelen zijn ook niet als zodanig opgenomen in een M&M in het dossier. De inspectie leest in de flowchart van Via Jeugd over de uitvoering en toetsing van de vrijheidsbeperkende maatregelen dat vastpakken en vasthouden alleen wordt ingezet bij acute onveiligheid en als noodmaatregel. Tegelijkertijd hoort de inspectie in gesprekken met jeugdigen terug dat er ook in andere situaties behalve acute veiligheid fysiek wordt ingegrepen door middel van vastpakken en vasthouden. Eén jeugdige vertelt onder andere dat hij vaak wordt vastgepakt en naar de grond wordt gebracht. Begeleiding houdt hem vast tot hij rustig is. Hij vertelt dat dit vaak bij hem gebeurt omdat hij vaak boos is.

Medewerkers geven aan dat ze belemmeringen ervaren om vrijheidsbeperking terug te dringen door de groeps grootte en beperkingen van de panden. Daarnaast is aan verslaving gerelateerde problematiek, met name bij de start bij Via Jeugd, ook een complicerende factor in het terugdringen van de maatregelen.

Op een aantal groepen is er nog een afzonderingsruimte aanwezig. In deze ruimtes is enkel een zitzak en een camera aanwezig. De ruimte oogt kaal en ongezellig. Op de groepen waar dit niet zo is en er wel een afzondering nodig is, wordt de jeugdige met een busje getransporteerd naar het hoofdgebouw door 3 á 4 medewerkers om daar afgezonderd te worden. De inspectie hoort van medewerkers en jeugdigen dat enkel wanneer pogingen om te de-escaleren niet lukken, jeugdigen worden vastgepakt om naar een afzonderingsruimte te brengen.

“Bij escalaties komen er gelijk beveiligers met 3 á 4 man, als je niet gelijk rustig wordt pakken ze je vast” - *Jeugdige*

De inspectie ziet in de groepen camera's op de gangen en bij de ingangen. Het terrein van Via Jeugd is een voormalig jeugdgevangenis waar vroeger grote hekken stonden. Een deel van deze hekken is weggehaald, maar aan de zij- en achterkant van het hoofdgebouw staan deze hekken nog.

In gesprekken met jeugdigen, medewerkers en in de dossiers hoort en ziet de inspectie dat er geregeld urinecontroles worden afgenomen en controle op het lichaam en kleding wordt ingezet. Bij plaatsing worden jeugdigen standaard gefouilleerd, tenzij er aanleiding is om dit niet te doen. Hier wordt dus een omgekeerd principe van 'nee, tenzij' gehanteerd.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er in slaagt om meer bewustzijn te creëren rondom de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit bewustzijn vertaalt zich echter nog onvoldoende terug naar de praktijk. Via Jeugd ervaart belemmeringen om alternatieven in te zetten. Dit zit met name in de groepsgrootte in combinatie met de personele bezetting en de panden. Ten aanzien van het juist toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen concludeert de inspectie dat deze deels verlopen overeenkomstig de daarbij behorende instructies. Via Jeugd werkt met een methodiek waarbij vanaf de start standaard vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet welke kunnen worden afgebouwd. Dit strookt niet met het 'nee, tenzij' principe waar vrijheidsbeperkende maatregelen enkel worden ingezet wanneer de noodzaak tot inzet hiervan navolgbaar is.

De inspectie concludeert daarnaast dat Via Jeugd op onderstaande punten niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen* voldoet en dus verbetering nodig is:

- Tijdens de nacht en bij escalaties ook overdag zijn de slaapkamerdeuren van jongeren op slot;
- Onvoldoende consultatie van een gekwalificeerde gedragswetenschapper bij de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen;
- Het generiek toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals afsluiten van slaapkamerdeuren, camera's op de gang, telefooninname bij plaatsing en het standaard fouilleren bij opname;
- Het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen die niet zijn opgenomen in het hulpverleningsplan (tenzij bij een noodsituatie). Het is wettelijk niet toegestaan om deze maatregelen in andere situaties toe te passen;
- Het onvoldoende navolgbaar vastleggen van de noodzaak tot inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen in de dossiers (Nee, tenzij).

Thema 4: Evaluatie en reflectie

In dit thema kijkt de inspectie naar wat de hulpaanbieder en de medewerkers doen om op passende wijze te leren van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen, om dit uiteindelijk af te kunnen laten nemen.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
4	Evaluatie en reflectie
De inspectie verwacht dat er na inzet van een vrijheidsbeperkende maatregel altijd een evaluatie plaatsvindt met jongere, ouders/verzorgers en medewerkers om van te leren en ter vermindering van stress en trauma. Ook verwacht de inspectie dat het signaleringsplan na iedere incident met de jongere wordt besproken en geëvalueerd. Tot slot verwacht de inspectie dat de instelling het inzetten van alle vrijheidsbeperkende maatregelen registreert en analyseert op zowel jongere-, team- als organisatieniveau om op de inzet en het beleid van vrijheidsbeperking te kunnen reflecteren en deze (verder) terug te dringen.	

Bevindingen van de inspectie:

Evalueren van vrijheidsbeperkende maatregelen

Uit gesprekken met medewerkers en jongeren hoort de inspectie dat het evalueren van de ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen wisselt per team. In sommige teams wordt dit in het teamoverleg besproken. Daarnaast geven de behandelaren aan dat er per maatregel of casus mogelijkheid is om apart te evalueren. Jeugdigen vertellen wisselende verhalen over hun betrokkenheid bij de evaluatie. Het verschilt per medewerker of en hoe uitgebreid de ingezette vrijheidsbeperkende maatregel wordt geëvalueerd.

De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen wordt vastgelegd in een Middelen en Maatregelen (M&M) formulier. De registratie verloopt echter nog heel wisselend, geven gedragswetenschappers aan en zag de inspectie terug in de dossiers. De medewerkers en behandelaren vertellen dat er een systeem is voor een organisatie brede analyse. De registratie is onvolledig, waardoor de basisgegevens niet betrouwbaar zijn en het analyseren niet mogelijk maakt. De medewerkers vertellen dat er ten opzichte van een jaar geleden al veel meer urgentiebesef heerst en een leercyclus op gang is gebracht ten aanzien van de vrijheidsbeperkende maatregelen.

Via Jeugd beschikt over een VBM-commissie die bestaat uit een GZ-psycholoog, een gedragswetenschapper, een teammanager en een beleidsmedewerker. Zij komen periodiek, één keer per maand samen. Zij delen de overzichten van de geregistreerde vrijheidsbeperkende maatregelen op teamniveau met de betreffende gedragswetenschappers en teammanagers.

De inspectie ziet in de dossiers van de jeugdige een wisselend, niet consistent beeld als het gaat om evaluatie van ingezette vrijheidsbeperkende maatregelen. Bij sommige jeugdigen staat

beschreven waarom afbouw niet haalbaar is en waar vrijheden wel uitgebreid kunnen worden, zoals bijvoorbeeld verlof. In sommige dossiers ziet de inspectie dat er gesprekken zijn gevoerd met jeugdigen na de inzet van maatregelen om deze te evalueren. De uitkomst en het vervolg hiervan ontbreekt echter. In verschillende dossiers ontbreekt de evaluatie volledig.

Jeugdigen vertellen dat hun trajectplan twee á drie weken na opstellen wordt geëvalueerd. Hier wordt ook stilgestaan bij het opbouwen van vrijheden.

“Een evaluatie van zoiets is samen met groepsleiding, maar het verschilt per groepsleiding hoe uitgebreid ze het met je bespreken. De gedragswetenschapper is hier niet bij” – *jeugdige*

Registratie en analyse van vrijheidsbeperkende maatregelen

De inspectie heeft de analyse van inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen ingezien. Deze analyse komt voort uit de geregistreerde maatregelen in de incidentenregistraties. Het is onduidelijk uit de registratie te herleiden of de maatregelen die ook staan opgenomen in het behandelplan staan beschreven in deze registratie, of dat alleen de maatregelen zijn geregistreerd die worden ingezet zonder dat zij in het behandelplan staan. Daarnaast hoort de inspectie in gesprekken met jeugdigen in vergelijking met de bijhorende dossiers dat niet alle ingezette maatregelen als zodanig zijn geregistreerd. Verder ontbreken in de analyse de vrijheidsbeperkende maatregelen die generalistisch worden ingezet, denk aan dichte slaapkamerdeuren, telefoon beperken, fouilleren bij binnenkomst etc.

Wederzijdse consultatie

Uit de vooraf aangeleverde informatie en uit het gesprek met de bestuurder blijkt dat Via Jeugd voor de uitvoering van wederzijds consultatie is gekoppeld aan een andere JeugdzorgPlus-instelling. De consultatie heeft ten tijde van het toezicht nog niet plaatsgevonden, wel is er op bestuursniveau een voorbereidende afspraak ingepland.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie ziet bij Via Jeugd de wil om te leren en verbeteren op de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Tegelijkertijd constateert de inspectie dat, gezien de doelgroep en problematiek van de jeugdige van Via Jeugd, het nog sterk zoeken is voor medewerkers hoe zij enerzijds conform de veldnormen kunnen werken en anderzijds ook de veiligheid kunnen waarborgen door voldoende bescherming te bieden.

De inspectie concludeert daarnaast dat Via Jeugd op de volgende punten niet aan de *Veldnormen terugdringen vrijheidsbeperkende maatregelen* voldoet en dus verbetering nodig is:

- Het betrekken van ouders bij de evaluatie van incidenten;
- Het bespreken en evalueren van het signaleringsplan met de jongere na ieder incident;
- De registratie en evaluatie van de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen;

- De evaluatie op casus- en overstijgend niveau van de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen;
- De analyse van de inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Thema 5: Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie

Het is belangrijk dat het bestuur van de hulpaanbieder zorgt voor de randvoorwaarden waaronder medewerkers kunnen werken aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. In dit thema kijkt de inspectie hiernaar.

Onderstaand leest u de bevindingen van de inspectie, wat hierin opvalt en welke factoren van invloed zijn op dit thema.

Thema	
5	Bestuurlijke organisatie en cultuur van team en organisatie
De inspectie verwacht dat de directie leiderschap en urgentie toont gericht op voortdurende verbetering en het creëren van voorwaarden waaronder scholing, stabiele en passende personeelsformatie en een maximale groepsgrootte van 4 tot 6 jongeren waardoor medewerkers kunnen werken aan het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen.	

Bevindingen van de inspectie:

Visie en doorontwikkeling

Uit de ontvangen documentatie en gesprekken met medewerkers blijkt dat Via Jeugd werkt middels de zelf ontwikkelde WINGS-methodiek. In deze methodiek wordt gewerkt met een 'stabilisatiefase', 'veranderfase' en een 'uitstroomfase'. De eerste fase richt zich op het stoppen van het onveilige gedrag en onveilige situaties. De tweede fase richt zich op de onderliggende risicofactoren die het gedrag en de situatie in stand houden. In deze fase leren jeugdigen regulatievaardigheden. De laatste fase richt zich primair op herstel en participatie in de maatschappij. In de eerste fase worden standaard vrijheidsbeperkende maatregelen ingezet welke vervolgens kunnen worden afgebouwd. Deze methodiek sluit niet aan bij het 'nee, tenzij' principe waar vrijheidsbeperkende maatregelen enkel worden ingezet wanneer de noodzaak tot inzet hiervan navolgbaar is. In de visie op behandelen staat beschreven dat de behandelmethodiek bestaat uit drie pijlers: traumasensitief werken, systeemgericht werken en streetcare.

Via Jeugd heeft een aantal doelstellingen opgesteld in het kader van de behandelvisie. Dit is onder andere het verkorten van de behandelduur, het voorkomen van gesloten plaatsingen, het ondersteunen van jeugdigen bij hun hulpvraag zonder de inzet van dwang, betere samenwerking met ketenpartners en ombouw naar kleinschaligere vorm van jeugdhulp, en inzet van ambulante hulp, preventies of tijdens nazorg.

Via Jeugd werkt daarnaast met een integraal dagprogramma samen met het onderwijs. Momenteel is Via Jeugd een project aan het opstarten waarbij er beoogd wordt om een aangescherpt onderwijs- en dagprogramma aan te bieden van 8:00 tot 20:00 uur. Binnen dit programma worden het onderwijs- en behandelaanbod beter op elkaar afgestemd en doelmatig ingezet. De bestuurder geeft aan dat de samenwerking met het onderwijs aandacht krijgt door eerder genoemde aanpassingen. Jeugdigen worden op dit moment nog vaak vanuit school naar de groep gestuurd als zij moeilijk gedrag laten zien. Dit doet vervolgens een beroep op de capaciteit van het personeel op

de groepen. Bovendien kan de jeugdige de rest van de dag niet deelnemen aan de ontwikkelingsgerichte activiteiten die worden geboden door het onderwijs.

In gesprekken met de bestuurder en medewerkers blijkt dat de veldnormen een continu onderwerp van gesprek zijn. De medewerkers vertellen dat zij gestimuleerd worden om minder vrijheidsbeperkende maatregelen in te zetten. Echter, geven zij hierbij ook aan dat de ontwikkeling op dit onderwerp verschilt per groep en team. Sommige medewerkers hebben het gevoel dat zij 'niks meer mogen' en hierdoor ontstaat handelingsverlegenheid. De bestuurder geeft aan dat Via Jeugd medewerkers heeft die al lange tijd in dienst zijn en het tijd vergt om de cultuuromslag te maken naar het 'nee, tenzij' principe. De inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen is voor sommige medewerkers normaal en onderdeel van de houding, geeft de bestuurder aan.

Groepsgrootte en personeel

In het kader van kleinschaligheid voldoet Via Jeugd niet aan de visie op kleinschaligheid zoals deze is verwerkt in de bovenregionale visie op de bouw van nieuwe (kleinschalige) voorzieningen. Hierin staat vermeld dat de groepsgrootte vier tot zes plaatsen bevat terwijl de huidige groepen acht tot tien plaatsen hebben. Via Jeugd heeft nog één groep waar tien jeugdigen geplaatst kunnen worden. Via jeugd geeft aan dat het niet vaak voor komt dat er daadwerkelijk tien jeugdigen verblijven. In de gesprekken met medewerkers hoort de inspectie dat de groepsgrootte als een belemmering wordt ervaren om passende hulp te bieden. Op de meeste groepen verblijven acht jeugdigen en er staan twee medewerkers op de groep. Als één jeugdige extra individuele aandacht vraagt betekent dit dat de andere medewerker zich moet ontfemen over de overige jeugdigen. Dit geldt ook voor de groep met tien jeugdigen. Daarnaast zijn er bij Via Jeugd beveiligers werkzaam. Dit zijn geen pedagogisch medewerkers en worden uitsluitend ingezet ter ondersteuning bij incidenten en in de nacht. De beveiligers zijn getraind in de-escalerend werken en methodiek van fysiek ingrijpen.

Bij Via Jeugd werkt een relatief groot aantal vaste medewerkers en is het verzuim ook relatief laag. Medewerkers omschrijven dat er veel loyaliteit is naar de organisatie. Er wordt om deze reden ook niet veelvuldig gebruik gemaakt van inhuur en/of ZZP'ers. Medewerkers geven aan dat, wanneer er wel ZZP'ers worden ingezet, er groot verschil in kwaliteit te zien is.

"De ZZP'ers missen de feeling met de doelgroep en kennen de cultuur aspecten van hier onvoldoende. Daarnaast houden zij zich niet aan de arbeidstijdenwet waardoor zij veel diensten achter elkaar werken bij verschillende organisaties. De vraag is hoe alert ze nog zijn zodra ze bij ons de dienst draaien" -
medewerker

Deskundigheidsbevordering

Medewerkers vertellen dat zij training krijgen in de-escalerend werken en omgaan met vrijheidsbeperkende maatregelen. In de WINGS-methodiek worden medewerkers getraind met een basistraining en bijscholing gedurende het jaar. Thema's die in deze scholing aan bod komen zijn

de-escalerend werken en mentale en fysieke weerbaarheid. Daarnaast krijgen medewerkers 2x Persoonlijke Veiligheid Training (PVT). Ook worden medewerkers geschoold in Bedrijfshulpverlening (Bhv), ervaringsleer, suicidepreventie en krijgen zij 4 keer per jaar intervisie. Voor specifieke groepen geldt aanvullende scholing over bijvoorbeeld eer-gerelateerd geweld. Medewerkers die op ZZP-basis werkzaam zijn, ontvangen geen scholing van Via Jeugd.

Randvoorwaarden

De bestuurder en medewerkers geven aan dat het aan de juiste randvoorwaarden ontbreekt om de beoogde ontwikkelingen door te zetten. De bestuurder geeft aan dat er onvoldoende rekening is gehouden met de veldnormen en visie op kleinschaligheid in de huidige financiering en dagtarieven. Daarnaast is er bij een groot deel van de plaatsingen binnen Via Jeugd sprake van financiering op bezette plekken in plaats van beschikbare plekken, hiermee leidt onderbezetting rechtstreeks tot minder inkomsten terwijl de uitgaven, zoals personeelskosten, gelijk blijven. Ook ontvangt Via Jeugd geen overbruggingskrediet voor de transformatie naar kleinschaligheid. Wel zijn er SPUK gelden beschikbaar gesteld door de gemeente voor het vastgoed. De bestuurder vertelt aan de inspectie dat Via Jeugd hoopt dat zij binnen anderhalf jaar het hoofgebouw kunnen verlaten en meer passende, kleinschalige groepen hebben, mits de financiering hiertoe toereikend is.

De bestuurder merkt op dat het dagtarief dat Via Jeugd krijgt flink lager ligt in verhouding tot andere regio's in Nederland en hiermee onrechtvaardigheid creëert. De bestuurder pleit dan ook voor een landelijk tarief.

Een groot deel van de plaatsingen bij Via Jeugd loopt via spoedplaatsingen. Via Jeugd is actief in gesprek met de regio en samenwerkingsverbanden om gezamenlijk te kijken naar oplossingen om spoedplaatsingen zoveel mogelijk te voorkomen. De bestuurder geeft aan dat in de regio Limburg niet altijd passende zorg en passend aanbod beschikbaar is. Als voorbeelden wordt verslavingszorg en GGZ-capaciteit plus woonaanbod genoemd. Dit hoort de inspectie ook veelvuldig terug van medewerkers. Veel jeugdigen bij Via Jeugd hebben te maken met verslavingsgerelateerde problematiek. De bestuurder geeft aan dat het in Limburg volledig ontbreekt aan verslavingszorg voor Jeugd, zoals klinische detox. Dit betekent dat er jeugdigen worden opgenomen die eigenlijk eerst moeten detoxen. Ook is er geen natuurlijke ketenpartner voor Via Jeugd op het gebied van verslavingszorg. De bestuurder geeft aan dat er sprake is van *stepped care* in plaats van *matched care*.

In verschillende gesprekken hoort de inspectie terug dat er in de regio van Via Jeugd veel sprake is van georganiseerde criminaliteit die van invloed is op de veiligheid en stabilisatie van de jeugdigen in de JeugdzorgPlus. Er is daarnaast veel sprake van verslavingsproblematiek waarbij jeugdigen in aanraking komen met drugs zodra ze op verlof gaan of hiermee gaan oefenen. Dit wordt als belemmerende factor ervaren door de medewerkers in de afbouw van de gesloten jeugdzorg en het terughoudend omgaan met vrijheidsbeperking.

Conclusie en verbeterpunten:

De inspectie concludeert dat Via Jeugd er nog niet in is geslaagd om de randvoorwaarden te realiseren om jongeren passende zorg te bieden en vrijheidsbeperkende maatregelen terug te dringen. Een belemmering bij het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen zijn de grootte van de groepen en het tarief dat wordt geboden in relatie tot de groepsgrootte.

De inspectie concludeert daarnaast dat Via Jeugd in het creëren van juiste randvoorwaarden ook afhankelijk is van externe factoren. De inspectie acht het dan ook van groot belang dat er snel duidelijkheid komt op de verschillende onderwerpen uit de Herijking Bovenregionaal Plan JeugdzorgPlus (dec. 2023). De inspectie heeft zorgen dat de laatste actualisatie van het bovenregionaal plan veel knelpunten bevat (tarieven, een toereikend aanbod, de benodigde capaciteit in relatie tot de landelijk benodigde capaciteit, de aansluiting met het onderwijs en het tempo van de transformatie), terwijl het plan geen duidelijk perspectief schetst op deze knelpunten. Voor de continuïteit in de regio's dient als uitgangspunt te gelden dat er kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod is voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient. Tevens dienen er voldoende (financiële) middelen te zijn om toe te kunnen werken naar voldoende voorzieningen en personeel om de veiligheid te kunnen garanderen als de kamerdeuren bij ingang van de nieuwe rechtspositiewet niet meer op slot mogen.

De inspectie ziet de volgende verbeterpunten voor Via Jeugd:

- Het consistent handelen vanuit het 'nee, tenzij'- principe waarbij als uitgangspunt geldt dat vrijheidsbeperkende maatregelen alleen worden ingezet indien dit nodig is in het kader van de behandeling van de individuele jongere;
- Het zorg dragen voor een maximale groepsgrootte (4 tot 6 jongeren) die recht doet aan de ontwikkelingsbehoefte van de jeugdigen, rekening houdend met de visie op kleinschaligheid;
- Het meenemen van de medewerkers in de ontwikkelingen en hen betrekken of informeren over de afwegingen bij besluiten.

De inspectie ziet een belangrijk verbeterpunt voor de regio Limburg:

- Kwalitatief en kwantitatief toereikend en passend hulpaanbod voor de complexe doelgroep die de JeugdzorgPlus bedient dient bovenregionaal als uitgangspunt te gelden. De inspectie roept hierbij specifiek de verantwoordelijke regio in Limburg op om passend zorgaanbod te creëren en aan te besteden voor jeugdigen met verslavingsproblematiek.

Bijlage: Verantwoording van het toezicht

De inspectie voerde het toezicht bij Via Jeugd uit op 17 oktober 2023. Om tot een gefundeerd oordeel te komen, gebruikte de inspectie voor het toezicht verschillende informatiebronnen. De informatie uit deze bronnen is met elkaar vergeleken en gewogen. Voor het toezicht zijn de volgende bronnen betrokken:

- Individuele gesprekken met 8 jongeren.
- Telefonische gesprekken met 7 ouders/verzorgers.
- Telefonische gesprekken met 7 verwijzers.
- Gestructureerde interviews met:
 - Bestuurder en manager, tevens lid VBM-commissie
 - 1 Gedragswetenschapper, 1 GZ-psycholoog (tevens regiebehandelaar), 1 Verpleegkundig specialist en de Geneesheer directeur.
 - 8 Groepsleiders
 - Docent onderwijs Alterius
- De check van 9 dossiers van jeugdigen, onder andere op de aanwezigheid van een signaleringsplan en registratie (mogelijke) inzet en toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen. De inspectie zag de dossiers in van de jongeren waarmee zij heeft gesproken.
- Observaties van de afzondering/veilige kamer(s).
- Analyse van de volgende documenten:
 - Vragenlijst IGJ
 - Overzicht van de groepen
 - Huisregels
 - Verloopcijfers
 - Verzuimcijfers
 - Formatie t/m juli 2023
 - Welkomstbrief binnenkomst pupil
 - Opleidingsplan Via Jeugd
 - Scholingsaanbod Via Jeugd
 - Visie op behandelen Via Jeugd
 - Bovenregionaal plan transitie vastgoed JZ+ zuidoost (d.d. 2021)
 - Overzicht geregistreerde VBM t/m september 2023

Duidelijk. Onafhankelijk. Eerlijk.

www.igj.nl